

Pharaon (ici Ramsès 2), un des hommes qui se serait vu priver de son libre arbitre.

Les limites du libre-arbitre

Pharaon au point de non-retour

*Si Dieu a "endurci le cœur de Pharaon" comment celui-ci peut-il être responsable de quoi que ce soit?
Maïmonide livre ici un enseignement surprenant: il arriverait qu'à trop fauter un homme n'ait plus accès au repentir !*

רמב"ם הלכות תשובה פרק ו

ואפשר שיחטא אדם חטא גדול או חטאים רבים עד שיתן הדין לפני דין האמת שיהא הפרעון מזה החוטא על חטאים אלו שעשה ברצונו ומדעתו שמונעין ממנו התשובה ואין מניחין לו רשות לשוב מרשעו כדי שימות ויאבד בחטאו שיעשה... לפיכך כתוב בתורה ואני אחזק את לב פרעה, לפי שחטא מעצמו תחלה והרע לישראל הגרים בארצו שנאמר הבה נתחכמה לו, נתן הדין למנוע התשובה ממנו עד שנפרע ממנו, לפיכך חזק הקדוש ברוך הוא את לבו... נמצאת אומר שלא גזר האל על פרעה להרע לישראל, ולא על סיחון לחטוא בארצו, ולא על הכנענים להתעיב, ולא על ישראל לעבוד עכו"ם אלא כולן חטאו מעצמן וכולן נתחייבו למנוע מהן התשובה... והלא כתוב בתורה ועבדום וענו אותם הרי גזר על המצריים לעשות רע... וכן המצריים כל אחד ואחד מאותן המצריים והמריעים לישראל אילו לא רצה להרע להם הרשות בידו, שלא גזר על איש ידוע אלא הודיעו שסוף זרעו עתיד להשתעבד בארץ לא להם, וכבר אמרנו שאין כח באדם לידע היאך ידע הקדוש ברוך הוא דברים העתידין להיות

Rambam, lois du repentir, chapitre 6

Il peut arriver qu'un homme commette une grande faute ou plusieurs méfaits, au point qu'il apparaisse juste devant le Juge de vérité de lui rendre le repentir impossible afin qu'il meure et disparaisse pour la faute commise [...]

C'est pourquoi la Tora écrit: "Et Moi (Dieu), je renforcerai le cœur de Pharaon".

Il avait en effet d'abord commencé à fauter de sa propre initiative en causant du tort au peuple d'Israël, comme il est dit: "Venez, réfléchissons [à un projet] contre lui".

Il aurait alors été juste de le priver d'accès au repentir pour pouvoir le punir. Et c'est pour cela que Dieu a endurci son cœur [...]

On peut en conclure que Dieu n'avait pas décrété que Pharaon allait faire du mal au peuple d'Israël, ni non plus que Si'hon fauterait contre sa terre, ni encore que les Cananéens se pervertiraient ou que les juifs seraient idolâtres.

Tous ont fauté de par leur propre volonté et tous ont été empêchés de repentir.

...

Pourtant il est écrit dans la Tora: "ils [les égyptiens] les asserviront et les feront souffrir". Il y a donc bel et bien eu décret divin sur les Egyptiens? (Comment alors dire qu'ils restent responsables de leurs actes et qu'ils en sont punis ?)...

En fait chacun des Egyptiens qui a causé du tort aux juifs aurait pu ne pas le faire. Le décret de Dieu ne concernait en fait que l'ensemble de la Nation, aucun homme précis n'ayant été mentionné.

Et nous avons déjà dit qu'un homme ne peut comprendre comment Dieu a connaissance du futur.